

# De emotionele hel van ondernemers na een faillissement

**Het Nieuwstedelijk** maakte een voorstelling over de heftige emoties achter een faillissement. Een zelfstandige ondernemer die de mist ingaat, kan dat boeiend toneel opleveren? Jazeker. 'Ik heb altijd gedacht: ik los het nog wel op.'

THOMAS PEETERS

**H**et gebeurt niet vaak dat een artikel uit De Tijd de rechtstreekse aanleiding vormt voor een toneelstuk. 'Nooit eerder zo veel faillissementen', kopte deze krant in de zomer van 2019. Meer dan 6.200 bedrijven waren in de eerste jaarlifft failliet gegaan in ons land. Een stijging van 16 procent, en de pandemie moest nog komen.

Bij Christophe Aussems riep de droevige kop herinneringen aan zijn jeugd op. De theatermaker bij Het Nieuwstedelijk groeide op in de bloemenzaak van zijn ouders in het Limburgse Veldwezelt. Zijn ouders gingen nooit failliet. Integendeel zelfs, ze zijn bijna 70 en Bloemenweelde bestaat nog altijd. Maar hij herinnert zich de stress die hoort bij het runnen van een zaak nog levendig: zijn ouders die ingrijpende beslissingen moesten nemen om alweer een deel van het huis op te offeren aan een uitbreiding van de zaak, of het voortdurend moesten voldoen aan de verwachtingspatronen van klanten of personeel. Door de lotgevallen van vrienden en kennissen van zijn ouders, en later van zijn eigen vrienden die over de kop gingen met hun bedrijf, zag hij ook hoe groot de menselijke tol van een faillissement kan zijn.

Over die menselijke tol gaat 'Man in de mist'. We volgen een familiebedrijf vanaf de dag dat de zaakvoerder zich realiseert dat een faillissement onafwendbaar is. Schoonzoon Vincent (Jorre Vandenbusche) loopt te ijsberen in de keuken van zijn meubelzaak, terwijl zijn vrouw Muriel (Sara Vertongen) zich klaarmaakt voor een klantenfeest in de winkel. Boven op een kast ligt een stapel ongeopende brieven waarvan Muriel het bestaan niet kent. Onbetaalde facturen, zal blijken. De bel gaat. De postbode staat voor de deur met een aangetekend schrijven voor een openstaande factuur van een concurrerend bedrijf waarmee haar man ooit zaken deed.

Tussen de bedrijven door rept Muriel zich nietsvermoedend van de keuken naar de winkel en terug met drankflessen voor de klanten. De twee hoofdrolspelers worden elk op hun manier door stress opgejaagd. Zij wil dat het feest lukt. De klanten moeten met een goed gevoel naar huis worden gestuurd. Zijn stress en schuldgevoelens leiden tot enorme paniek nu hij beseft dat hij het bedrijf van zijn schoonfamilie naar de knoppen heeft geholpen. Er schieten veel vragen door zijn hoofd. Hoe is het misgelopen? Wat zullen de klanten denken? En zijn schoonfamilie? Zal hij de studies van zijn dochter nog kunnen betalen?

De titel 'Man in de mist' heeft een dubbele betekenis. De ene is een bestanddeel van de plotafwikkeling en verklappen we daarom niet. De andere verwijst naar de mist in iemands hoofd die geen uitweg meer ziet. Een faillissement kan tot gruw-



De zelfstandige ondernemer in 'Man in de mist' kan de meubelzaak van zijn schoonfamilie niet rechthouden. © BART VAN MERODE/NIEUWSTEDELIJK

**Boven op een kast ligt een stapel ongeopende brieven waarvan Muriel het bestaan niet kent. Onbetaalde facturen, blijkt al snel.**

lijke drama's leiden, suicide zelfs. Zo donker wordt het niet in deze vaardige en meeslepende voorstelling. Aussems koos voor een hoopvol einde. 'Theater moet de wereld zagezeggd een spiegel voorhouden', zegt hij. 'Ik laat het publiek liever een venster zien. Een opening. Een mogelijkheid.'

## Verlies

De regisseur gaat in 'Man in de mist' opnieuw aan de slag met het thema verlies. 'Vuur' was gebaseerd op een brand in de slaapzaal van een jongensinternaat waarbij 23 leerlingen omkwamen. In 'Hybris' ging het over medische fouten en de druk waaronder chirurgen staan om mensenlevens te redden. Aussems schrijft zijn tekst altijd op basis van diepte-interviews. Voor dit stuk sprak hij zowel met ondernemers die een faillissement hebben meegemaakt als met experts van Unizo en Dyzo, een organisatie die zelfstandige ondernemers in moeilijkheden begeleidt.

'Het gaat bij de afhandeling van faillissementen nog altijd te vaak over de praktische, financiële of juridische kant, maar zelden over de vraag: wat gebeurt met die mensen?', zegt de theatermaker.

'Een zaak kwijtspelen is een rouwproces. Mensen verliezen een deel van hun identiteit. 'Als ze me dat afnemen, wie ben ik dan nog?', kwam regelmatig terug in de interviews. Een faillissement is ook vaak een katalysator. Relaties kunnen op de klippen lopen, familiebanden beschadigd geraken. Je zal maar iemand als Vincent zijn, en met kerst aan tafel moeten gaan zitten met de grootvader wiens levenswerk je naar de haaien hebt geholpen. Als je jezelf als schuldige of verantwoordelijke gaat zien, kan het heel zwaar worden. Een vrouw die ik interviewde, durfde niet meer in de straat van haar failliete winkel te ko-

## Wie is Christophe Aussems?

Christophe Aussems (46) groeide op tussen de bloemen en planten van de winkel van zijn ouders in het Limburgse Veldwezelt. Tijdens zijn studies aan de Toneelacademie van Maastricht in 1997 richtte hij mee het theatergezelschap De Queeste op, waarvan hij ook jaren artistiek leider was. In 2015 ging De Queeste samen met het Leuvense Braakland/ZheBilding op in het gezelschap Het Nieuwstedelijk. Hij maakte of was betrokken bij voorstellingen over de sluiting van Ford Genk, de brand in een jongensinternaat in Limburg en medische fouten van chirurgen. Voor zijn nieuwe voorstelling 'Man in de mist' interviewde hij zelfstandige ondernemers over hun faillissement.

men, doodsbenuwd om iemand tegen te komen die haar zou herkennen.'

Aussems schreef het stuk omdat falen nog heel vaak als negatief wordt bestempeld. Daarom zwijgen ondernemers wier bedrijf in mistig weer zit, tot het op een dag hopeloos te laat is. Het zinnetje 'Ik heb altijd gedacht: ik los het nog wel op' kwam vaak terug in zijn gesprekken met ondernemers. Volgens de theatermaker komt hun zwijgen vaak voort uit schaamtegevoel omdat er voor mislukken nog altijd te weinig begrip is.

'Ondernemen is springen en risico's nemen, die clichés kloppen. Over een ondernemer die risico's heeft genomen en succesvol is, roepen we 'amai, knap en gedurfd'. Maar datzelfde risico kan evengoed op een mislukking uitdraaien. Dan zijn we geneigd te zeggen: eigen schuld, dat had iedereen toch gezien? Soms heb je de situatie niet in de hand en kan het falen een gevolg zijn van een kettingreactie of een verandering in de markt. Volgens dezelfde mentaliteit zou iedereen die valt ook moeten kunnen opstaan en een tweede kans krijgen. Maar soms is dat niet mogelijk. Niet iedereen kan zomaar opstaan uit de ellende. Sommige ondernemers komen als totaal gebroken mensen uit een faillissement. Mijn stuk is geen pleidooi tegen ondernemen, of een waarschuwend vinger, maar een warme oproep om meer aandacht en zorg te hebben voor de emotionele kant van wat ondernemers bij een faillissement doormaken.'

'Man in de mist', tot 22 januari in De Nieuwe Zaal in Hasselt, op tournee tot eind maart

nieuwstedelijk.be



Muriel (Sara Vertongen) weet niet dat hun zaak aan de rand van de afgrond staat. © BART VAN MERODE/NIEUWSTEDELIJK